

СААЛЬЧ

Манджиева Александр Сарпинск районд эн джилин хаврар ирлэ. Александр колхозин малин фермд кӱдлхэр шиндв.

„Гигант“ колхозин ахлач Ф. М. Жуков, колхозин конторур ирсн Александрд ингдж келсмн:

—Сән, саальч болхмт. Танд хуучн саальчас саалин сән укромуд кӱртджәнэ. Укр болгын саалгына цагин эргид 1800 литр ус ӱгнэ. Чадхйт?

Фермин толгыач Николай Васильевич Шумилин, ахлачин илгэсн цаас умшчкад дотран дурн уга бӱадлтӱгьар инӱчкӱд, Манджин Александрд келв:

—Урднӱ укромуд саадж ӱзӱд угав гинт? Тегӱд саальч болхар ягьад седнӱт? Александр тал гилс хӱлӱчкӱд: суулгыан автн, укромуд саатн,—гидж келӱд, кӱундврӱн чилӱв.

Тер кӱундврӱн хӱдн, хойргурвн минут болсн цагт шин саальч Александр адгьад укромуд кӱк татдж, кӱлснӱ асхрсн, укромуд сууна. Александр укромуд ягьад саадгиг меддго билӱ. Тиигдӱтлнӱ, Александр тал дамшлтта, сӱн седклтӱ саальч Федора Ивановна Калиниченко ӱбрддж ирв.

—Чи, Александр, бичӱ адгь, чангьгар атхад, шулун-шулугьар татад са,—гичкӱд суулгыинӱ авад, бийнӱ суугьад саав. Федорин гартк укромуд кӱкнӱс, усн гооджад суулгыинг кӱбсрсн усӱр дуургв. Укромуд саагьад босчкад, саальч Федора Ивановна, шин саальч Александрд укромуд ягьад саахин тускар келдж ӱгв.

Калиниченкон гартас суулгыта ус авчагьад, Александр Манджиева келв: уга, би саальч болдж чадшгов... Ода ю кехв?

—Александр, бичӱ зов, эн укромуд хату кӱктӱ, йирин муугьар саагдна. Наадк укромуднӱ сӱнӱр саагдх. Тӱрӱлӱд хату кӱктӱ, муугьар саагдг укромуд саахларн, сӱн дамшлт авхч,—гидж Шурӱн урмд дӱнӱндж Калиниченко келв.

Александр тӱрун асхн эврӱннӱ укромудӱн ӱрӱн гидж саадж тӱгсгв. Суулгыта усӱн тӱвӱд, гаран угьагьад, кӱлсӱн арчкад, эргидӱн хӱлӱхлӱ, наадк саальчнр саван угьачксн амрлжацхана.

Тӱрӱлӱд Манджиевад укромуд саана гидг легд зовлнӱгта, кӱдлдж болшго болдж меддгв.

Александр ягьад саавчн, укромуд саалгына ӱдрин кемдӱгьӱн кӱцӱдӱжӱсн уга, дакад укромудин усн нам багьрад бӱӱв.

—Чи ягьад зовад бӱӱнӱч? Кӱдлмш цугтан нег газр кегдмн биш, адгьл уга кӱлцнӱгьӱ кевӱр, арднӱ ордж кӱдлмн,—гидж Александрин ӱр Александр Цебекова келв. ӱдр, сар давб. Саальчин кӱдлмш Манджиеваг урмдулад авлад ирв. Александрин шумгыта сӱн хӱлӱвр, асрмджд бӱӱх укромуд, нооснасн герл гарллад, ясрад, сӱӱрӱд бӱӱв.

Тӱрун хойр сардан Александр сӱн дамшлтта саальчнрин кӱдлмш шиндлдж хӱлӱгьад, укромуд ягьад саадгиг дасдж авсмн. Украин усн джисӱд икӱд йовб. Украин усн икдх дутман Александр укромудӱн улм шундж хӱлӱдж, асрджӱв. Аш суулднӱ Александр ус саалгына ӱдрин кемдӱгьӱн кӱцӱдг болв, тегӱд энунд, сӱн саальч болх сӱнӱн батрв.

Нег дакдж „Голубка“ гидг укромуд тугьлснӱнн хӱдн кӱкнӱ хавдснд Александр икӱр зовсн бӱӱдг. Кӱздад, усн ӱггго

бӱӱгьад бӱӱхлӱнӱ, кӱкинӱ илӱд. бӱлӱн усар цур бӱрӱд, эвинӱ олдж саагьа бӱӱдж, кӱкинӱ ӱрӱлго, усинӱ орулсмн Александр саальчин кӱдлмшт, укромудт болн тугьлмудт дурта, тегӱд чигн, саальчин кӱдлмшин кӱндинӱ хӱлӱлго, тегӱрӱнӱ дамшлтинӱ сӱнӱр меддж авсмн.

Александр дангын инӱдтӱнаадта, тингьр, кӱдлмшт эвтӱ кӱн. Зуг нег дакдж Александрин чирӱн хӱврӱд, уурлсн бӱӱдл гарв.

—Би мел гооднӱ келнӱв, та нанд бичӱ уурлтн. Модна бийднӱ хӱлӱвр-асрмдж кергтӱлм, укромуд болхла, тинм онг-асрмдж нег ӱлӱ кергтӱ,—гидж шин тугьлсн укромудт ӱвс эс ӱгхлӱнӱ, бригадирт хӱрӱ ӱгч уурлсн болдг. Болв Александр укромудтӱн кергтӱ ӱвсӱн авад укромудтӱн ӱгдг болв.

Намрин кинтн болн уг харнӱгьу сӱбд чигн, ӱвлин кинтн салькнд чигн Александр сӱбни ӱрӱллӱ босдж укромудӱн хӱлӱнӱ, тугьлн гиджӱх укромудин девскуринӱ сольна. Укромуд тугьлджӱх цагт болхла, Александр токунар унтдж, нӱбрӱн авч чадхш.

Шунлтта сӱн саальч Александр Манджиева—колхозин кӱндлӱгьнӱ доскд бичдгв. „Гигант“ колхозин правлень, селӱнӱ эдл-ахун 1957 джилин ашинӱ диглджӱнӱ. Александр Манджиева, Федора Калиниченко, Екатерина Сахнова ахтаг—колхозин сӱн саальчнр гидж неринӱ колхозникуд келцхӱнӱ. Эдн гус-тустан 1800—2500 литр ус саасмн.

Адр Октябрин 40 джилин ӱбнин ӱдрт эднд кӱндлӱгьнӱ грамот ӱгдгв, мӱнӱгӱр бас ачлгдв.

И. НОВОСЕЛЬЦОВ.